

Yksilön herkkyys ja ympäristö

HSP Suomi ry:n

Erityisherkyys ja tiede -luentosarja

29.9.2021

Janna Satri

Herkkyys ympäristölle tutkimuskirjallisuudessa

- Kolme johtavaa ”ympäristöherkkyyden” (*environmental sensitivity*) mallia (Pluess ym. 2018):
 - Aron ja Aron: Aistitiedon käsittelyn herkkyys (*sensory-processing sensitivity*).
 - Belsky ja Pluess: Eriävä alttius (*differential susceptibility*) – ja sen osana ”hyötyherkkyys” (*vantage sensitivity*).
 - Boyce ja Ellis: Biologinen kontekstiherkkyys (*biological sensitivity to context*).
- Kuvaavat ja selittävät ihmisten luontaisia herkkyyseroja ympäristön vaikutuksille.

”Hyötyherkkyys” (vantage sensitivity)

- Tehty paljon tutkimuksia haavoittuvuusstressistä (diathesis-stress), mutta puuttunut käsite sen vastakohtalle. Pluess ja Belsky (2013) esittäneet vantage sensitivity -käsitteen.
- Pluessin ja Boniwellin (2015) tutkimuksessa englantilaisille vähävaraisten perheiden koulutyöille opetettiin mielenterveyttä tukevia keinoja. Herkimpien ryhmässä suurimmat hyödyt interventiosta. Kyky prosessoida saamaansa ohjausta syvällisesti?
- Jimuran ja Kiben (2020) tutkimuksessa japanilaiset lukioon siirtyneet erityisen herkäät oppilaat kokivat siirtymän myönteisemmin verrattuna vähemmän herkkiin. Hyötyä hyvän ilmapiirin aistimisesta? Valikoitunut otos?
- Tarvitaan lisää tutkimustietoa vantage sensitivity -ilmiöstä. Psykologisten ja psykiatristen interventioiden yksilöllisen kohdentamisen mahdollisuus ja hoitovasteen ennustaminen. (de Villiers ym. 2018.)

Tietokirjoittaminen vs. tieteellinen tutkimus

- Tietokirjoittamisessa monenlaiset luovatkin tavat välittää tietoa. Ei välttämättä perustu tutkittuun tietoon, ja tutkimustietoakin käytetään ja tulkitaan usein vapaammin kuin tieteellisessä tekstissä.
 - Tietoa voi tuottaa tai saada myös oman kokemuksen kautta.
 - Popularisointi ymmärrettäväksi tekemisenä (ja yksinkertaistamisena).
- Tieteellisessä tutkimuksessa vertaisarviointi ennen julkaisua.
- Eri tieteenaloilla erilaiset konventiot siinä, miten tutkimusta tehdään.
 - Esim. Sylvi-Sanni Manninen (ent. Sylvia Honkavaara) omia polkujaan kulkeneena tutkijana, joka ylitti totuttuja rajoja. Olisiko nykyään arvostetumpi tutkija kuin omana aikanaan – tieteessä nykyään enemmän mahdollisuuksia esim. laadulliseen havainnointiin?

Opintoihin ja työelämään kiinnittyminen tutkimuskiinnostukseni kohteena

- ▢ Korkeakouluopintoihin kiinnittymistä tutkittu monista eri näkökulmista. Paljon laajoja kyselytutkimuksia.
- ▢ Tutkimustiedon syventämiseksi tarvitaan laadullista tutkimusta (Kahu 2013).
- ▢ Miten ihmisten erilainen herkkyys voisi liittyä kiinnittymiseen (tai muihin kouluttautumista ja/tai työelämää käsitteleviin tutkimusaiheisiin)?
 - ▢ Popularisoiduissa tietokirjoissaan sekä Manninen (1999) että Aron (2013) tuoneet esille, että nyky-yhteiskunnassa herkillä voi olla vaikeaa löytää omaa paikkaansa. Ei varsinainen tutkimustulos, vaan tutkijoiden havaintoihin perustuva näkemys.
 - ▢ Toisaalta vantage sensitivity -tutkimusten mukaan herkkyydestä ympäristön vaikutuksille voi olla yksilölle hyötyä.

Osallistujaksi tutkimukseen?

- ▢ Teen kasvatustieteen pro gradu -tutkimusta korkeakouluopintoihin ja työelämään kiinnittymisestä. Etsin haastateltaviksi itsensä erityisherkeksi tunnistavia osallistujia.
- ▢ Oletko tunnistanut itsesi erityisherkkyyden kuvauksista, olet 21–35-vuotias ja opiskellut ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa? Voit olla vielä opiskelija, opinnot keskeyttänyt tai korkeakoulututkinnon suorittanut (valmistumisesta aikaa enintään 10 vuotta) ja voit olla tällä hetkellä työelämässä tai sen ulkopuolella.
- ▢ Tutkimushaastattelu kestää n. 30-60 minuuttia ja voidaan toteuttaa etäyhteyden välityksellä.
- ▢ Jos kiinnostuit ja haluat osallistua tai kysyä lisätietoa, ota yhteyttä janna.satri@gmail.com
- ▢ Käsittelen ja säilytän haastatteluaineistoa luottamuksellisesti. Yksittäinen osallistuja ei ole tunnistettavissa anonymisoidusta aineistosta eikä tutkimustuloksista. Säilytän aineiston tutkimuksen valmistumisen jälkeenkin, jotta se on tarvittaessa käytettävissä myös jatkotutkimuksiin.

Kiitos!

Lähteet

- ▮ Aron, E. N. 2013. Erityisherkkä ihminen. Helsinki: Nemo. Alkuperäisteos *The Highly Sensitive Person: How to Thrive When the World Overwhelms You* (1999), suomentanut Sini Linteri.
- ▮ Aron, E., & Aron, A. 1997. Sensory-Processing Sensitivity and Its Relation to Introversion and Emotionality. *Journal of Personality and Social Psychology* 73 (2), 345–368. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.2.345>
- ▮ Belsky, J. 1997. Variation in Susceptibility to Environmental Influence: An Evolutionary Argument. *Psychological Inquiry*, 8 (3), 182–186. DOI: https://doi.org/10.1207/s15327965pli0803_3
- ▮ Belsky, J., & Pluess, M. 2009. Beyond Diathesis Stress: Differential Susceptibility to Environmental Influences. *Psychological Bulletin* 135 (6), 885–908. DOI: <https://doi.org/10.1037/a0017376>
- ▮ Boyce, W. T. & Ellis, B. J. 2005. Biological Sensitivity to Context: I. An Evolutionary–developmental Theory of the Origins and Functions of Stress Reactivity. *Development and Psychopathology*, 17 (2), 271–301. <https://doi.org/10.1017/S0954579405050145>
- ▮ de Villiers, B., Lionetti, F. & Pluess, M. 2018. Vantage sensitivity: a framework for individual differences in response to psychological intervention. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 53, 545–554. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00127-017-1471-0>
- ▮ Iimura, S. & Kibe, C. 2020. Highly Sensitive Adolescent in Positive School Transitions: Evidence for Vantage Sensitivity in Japanese High-Schoolers. *Developmental Psychology* 56 (8), 1565–1581. DOI: <https://doi.org/10.1037/dev0000991>
- ▮ Kahu, E. R. 2013. Framing Student Engagement in Higher Education. *Studies in Higher Education*. 38 (5), 758–773. DOI: <https://doi.org/10.1080/03075079.2011.598505>
- ▮ Manninen, S. 1999. Outolintu, erilainen: Tutkimusraportti yliherkästä väri-ihmisestä muotojen yhteiskunnassa. Jyväskylä: Atena.
- ▮ Pluess, M., Assary, E., Lionetti, F., Lester, K.J., Krapohl, E., Aron, E.N. & Aron, A. 2018. Environmental Sensitivity in Children: Development of the Highly Sensitive Child Scale and Identification of Sensitivity Groups. *Developmental Psychology* 54 (1), 51-70. DOI: <https://doi.org/10.1037/dev0000406>
- ▮ Pluess, M. & Belsky, J. 2013. Vantage Sensitivity: Individual Differences in Response to Positive Experiences. *Psychological Bulletin* 139 (4), 901–916. <https://doi.org/10.1037/a0030196>
- ▮ Pluess, M. & Boniwell, I. 2015. Sensory-Processing Sensitivity Predicts Treatment Response to a School-Based Depression Prevention Program: Evidence of Vantage Sensitivity. *Personality and Individual Differences* 82, 40–45. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.03.011>